

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-БЕЗПЕКОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах розвитку суспільства цифровізація освіти стає невід'ємним елементом її розвитку. Стрімке впровадження інноваційних технологій в педагогічний процес зумовлює насичення освітнього процесу хмарними сервісами, електронними освітніми системами, онлайн ресурсами, тощо. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки визначає цифрові технології як ключовий елемент оновлення освітнього середовища, що передбачає застосування сучасних онлайн-ресурсів і платформ для забезпечення доступу до освітніх послуг незалежно від місця знаходження здобувачів освіти [8]. Попри низку переваг застосування таких інструментів в освіті виникають також нові ризики в кіберпросторі: зламування баз даних закладів освіти, несанкціонованого використання інформації та поширення дезінформації. Тому інтенсивне використання мережевих ресурсів актуалізує потребу забезпечення належного рівня захисту даних. За таких умов інформаційно-безпекова компетентність уже не є додатковою перевагою майбутніх педагогів, а базовою вимогою їхньої діяльності в цифровому освітньому просторі [6].

Національна стратегія кібербезпеки України визначає стратегічні цілі з посилення кібербезпеки, що передбачає підготовку фахівців із відповідними навичками. Тут наголошується на необхідності підготовки фахівців у сфері кібербезпеки, що включає розбудову системи навчання спеціалістів та вдосконалення знань щодо захисту даних і кіберзагроз [2]. Це важливо для всіх сфер, у тому числі і для освіти, де зберігається велика кількість цифрової інформації та використовуються онлайн-системи з великим об'ємом даних.

Особливого значення це набуває у системі професійної освіти, де підготовка майбутніх фахівців потребує не лише опанування фахових знань, а й високого рівня цифрової та інформаційно-безпекової компетентності.

Питання професійної діяльності фахівців у контексті цифровізації освіти висвітлено у працях Н. Павлова [3], І. Гевка, І. Луцик, О. Потапчук, [9], Л. Петренко, О. Кучерявого, О. Лавріненко [4] у яких розкрито теоретико-методологічні засади цифрової трансформації освітнього середовища, особливості формування цифрової компетентності педагогів, а також специфіку їхньої професійної діяльності в умовах розвитку сучасних технологій. Дослідниця Н. Морзе [1] розглядає структуру цифрової компетентності педагогів і питання безпечного використання цифрових технологій у навчальному процесі. О. Спірін [7] аналізує методичні засади підготовки педагогів до забезпечення інформаційної безпеки освітнього простору.

У зарубіжній науковій літературі проблема формування інформаційно-безпекової компетентності педагогів розглядається як складова цифрової компетентності. Питання структури цифрової компетентності педагога та її безпекового компонента висвітлено у дослідженнях А. Вугта, П. Фіссера та Н. Гуда [10], які наголошують на необхідності формування навичок критичного оцінювання інформації та безпечного використання цифрових ресурсів.

Аналіз наукової літератури свідчить про наявність стандартів і широку дослідженість цифрової компетентності. Проте, зміст саме інформаційно-безпекової складової у підготовці педагогів залишається недостатньо деталізованим. Тому існує потреба у чіткій характеристиці того, які саме знання, вміння та цінності складають основу цієї компетентності.

Законодавчим підґрунтям інтеграції сучасних цифрових технологій та посилення заходів безпеки в освітній галузі став Закон України «Про Національну програму інформатизації» [5], а також Стратегія кібербезпеки України [8], що наголошують на необхідності системного впровадження безпекових практик у підготовку майбутніх фахівців.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що розширення цифрового освітнього простору зумовлює появу нових кіберзагроз, що актуалізує проблему забезпечення інформаційної безпеки в освітній діяльності. Тому, і інформаційно-безпекова компетентність майбутніх педагогів набуває статусу базової складової їхньої професійної підготовки та виступає необхідною умовою ефективної діяльності в умовах цифровізації освіти. Нормативно-правова база України підтверджує стратегічну важливість підготовки фахівців, здатних забезпечувати безпечне функціонування цифрового освітнього середовища.

Таким чином, перспективним напрямом подальших досліджень є розробка структури інформаційно-безпекової компетентності майбутніх педагогів, визначення її компонентів, критеріїв і рівнів сформованості, а також обґрунтування ефективних педагогічних умов її формування у процесі професійної підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Морзе Н. В. Цифрова компетентність педагога в умовах освітніх трансформацій. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. № 72(4). С. 1-15.
2. Національна стратегія кібербезпеки України. Указ Президента України № 447/2021 від 14.05.2021. Київ : Офіційне видання, 2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013>
3. Павлова Н. Цифрове освітнє середовище у контексті цифровізації освіти. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. Zagreb, Croatia, 2024. P. 72-75.
4. Петренко Л. М. Кучерявий О. Г., Лавріненко О. А. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства: монографія. Київ : вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 246 с.
5. Про Національну програму інформатизації : Закон України № 2807-IX від 01.12.2022. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20>

6. Ракосій М. С., Потапчук О. І. Аналіз проблеми формування компетентності з інформаційної безпеки у майбутніх фахівців професійної освіти. Наука та освіта в епоху нових викликів та можливостей: матеріали II Міжнародої науково-практичної конференції. Research Europe, 2025. С. 39-41.

7. Спирін О. М. Інформаційна безпека в цифровому освітньому середовищі. Information Technologies and Learning Tools. 2020. № 77(3). С. 10-22.

8. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : КМУ № 286-р від 23.02.2022. Київ : Кабінет Міністрів України, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/286-2022-%D1%80>

9. Potapchuk O. I., Hevko I. V., Lutsyk I. B. The issue of digitalising education in Ukraine and potential solutions. Problems of Engineering Pedagogic Education. 2025. №85. С. 60-70.

10. Voogt J., Fisser P., Good J., Mishra P., Yadav A. Technological pedagogical content knowledge – a review of the literature. Journal of Computer Assisted Learning. 2015. Vol. 31, № 2. P. 109-121.

РАЧУК Володимир

Викладач та майстер виробничого навчання

Коломийського індустріально-педагогічного фахового коледжу

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ СУЧАНОЇ ОСВІТИ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується інтенсивними технологічними змінами, що суттєво впливають на транспортну галузь. Автоматизація виробничих процесів, впровадження цифрових технологій та постійне оновлення технічної бази зумовлюють нові вимоги до підготовки фахівців транспортного профілю. У таких умовах особливої актуальності набуває підготовка спеціалістів, здатних не лише володіти теоретичними знаннями, а й ефективно застосовувати їх у практичній діяльності.

Сучасна система освіти орієнтується на формування компетентного фахівця, який здатний адаптуватися до змін і працювати в умовах динамічного професійного середовища. У цьому контексті особливого значення набуває визначення ключових особливостей підготовки майбутніх фахівців транспортної галузі у закладах фахової передвищої освіти.

Важливим чинником є поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю, що забезпечує формування професійних умінь і навичок. Водночас цифровізація освітнього процесу відкриває нові можливості для організації навчання, роблячи його більш гнучким, наочним та ефективним.

Метою дослідження є визначення особливостей підготовки майбутніх фахівців транспортної галузі в умовах сучасної освіти, а також обґрунтування ролі практичної підготовки та цифрових технологій у формуванні їхніх професійних компетентностей.

Підготовка фахівців транспортної галузі має виражену прикладну спрямованість, що зумовлена специфікою їхньої майбутньої професійної